

9. Лебедев С. Уровни научного знания / С.А.Лебедев // Вопросы философии. – 2010. – № 1. – С. 62-75.
10. Эйнштейн А. Собрание научных трудов / А.Эйнштейн – в 4т. Т.4. – Статьи, рецензии, письма. Эволюция физики. –М. – Наука,1967. – 599с.
11. Мещерякова Н. Онтологические и ценностные основания научной рациональности: монография / Н.А.Мещерякова, С.Н.Жаров. – Институт философии РАН; Воронежский государственный университет. – Воронеж: Издательско-полиграфический центр Воронежского гос. ун-та. – 2011. – 245с.
12. Вебер М. Наука как призвание и профессия / М.Вебер // Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. – С. 707-735.
13. Бенетон Ф. Введение в политическую науку / Ф.Бенетон. – М.: Весь мир, 2002. – 364с.
14. Ситник О. Політична філософія: проблема методології аналізу предметного поля / О.І.Ситник // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – № 24(221). – С. 108-112.
15. Андреева Г. Социальное познание: проблемы и перспективы / Г.Андреева. – М.: Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО «МОДЭК», 1999. – 416 с.
16. Чудинов Э. Природа научной истины / Э.Чудинов. – М, 1977. – 312с.
17. Аршинов В. От смыслопрочтения к смыслопорождению / В.И.Аршинов, Я.И. Свирский // Вопросы философии. – 1992. – № 2. – С.145-152.
18. Лебедь Е. Идея природы: концепт и контекст: монография / Е.А.Лебедь. – К.: Издатель ПАРАПАН. – 2007. – 188с.
19. Сидоренко Л. Аксиологія постнекласичної науки / Л.І.Сидоренко // Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації: збірник наукових праць / відп. ред.. А.Є.Кондерський, Л.О.Шашкова. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”. – 2011. – С.204-222.
20. Є. Політична філософія як наука / Є.М. // Політична філософія: підручник / Є.М., М.А.Шепелев, В.В.Кривошеїн, В.Ю.Полянська; За ред.. Є.М.Суліми. – К.: Знання, 2006. – 799с.
21. Quade E.S. Analysis for Public Decisions / E.S.Quade. – New York (USA), North-Holland. – 2nd ed. – 1982. – 380p.
22. Дегтярев А. Политический анализ как прикладная дисциплина: предметное поле и направления развития / А.А. Дегтярев // Полис. – 2004. – №.1. – С. 154-168.
23. Попова О. Политический анализ и прогнозирование: учебник / О.В.Попова. – М.: Аспект Пресс, 2011.– 464с.
24. Ахременко А. Политический анализ и прогнозирование: учеб. пособие / А.С. Ахременко. – М.: Гардарики, 2006. – 333с.
25. Горбатенко В. Політичне прогнозування: Теорія, методологія, практика / В.П.Горбатенко. – К.: Генеза, 2006. – 400с.
26. Ващенко К. Сутність та особливості політичного аналізу / К.Ващенко // Вісник Львівського університету. – Філософські науки. – 2008. – Вип. 11. – С.169-177.

УДК 321.01:303.442.3

Вінникова Н.А.

Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ В РОЗРІЗІ СОЦІАЛЬНОГО МЕРЕЖНОГО АНАЛІЗУ

Розкривається методологічний потенціал соціального мережного аналізу як інструменту дослідження процесу творення політичних рішень. Представлено огляд теоретичних основ соціального мережного аналізу, виявлено його специфіку по відношенню до політичного мережного аналізу. Визначені методологічні особливості „мережі” як аналітичної категорії в дослідженнях політичних процесів.

Ключові слова: мережа, політичне рішення, соціальний мережний аналіз.

Винникова Н.А.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ В РАЗРЕЗЕ СОЦИАЛЬНОГО СЕТЕВОГО АНАЛИЗА

Раскрывается методологический потенциал социального сетевого анализа как инструмента исследования процесса создания политических решений. Представлен обзор теоретических основ социального сетевого анализа, выявлена его специфика по отношению к политическому сетевому анализу. Определены методологические особенности „сети” как аналитической категории в исследованиях политических процессов.

Ключевые слова: сеть, политическое решение, социальный сетевой анализ.

Vinnykova N.

POLITICAL DECISIONS IN THE CONTEXT OF SOCIAL NETWORK ANALYSIS

The work reveals methodological potential of the social network analysis as the research tool of the political decision-making. In the article the survey of the social network analysis theoretical basis is given, it is specified in reference to the policy network analysis. The methodological features of „network” as an analytical category in political processes research are defined.

Key words: network, political decision, social network analysis.

В умовах сучасного етапу глобального розвитку і переходу суспільства до інформаційного, побудованого на мережних відносинах, відбувається трансформація природи державних інститутів, корегуються цілі, завдання і методи політичного управління. Найбільших змін зазнає держава як політична форма організації суспільства. Очевидним викликом для держави є не тільки об'єктивна реальність співіснувати і в конкретних випадках взаємодіяти із суб'єктами мережних форм організації, а нагальна необхідність у створенні нових схем політичного управління. Водночас результативність та ефективність діяльності політичних акторів тісно пов'язана з механізмами розроблення політико-управлінських рішень. Комунікації не обмежуються офіційними формами і каналами, неформальні відносини здійснюють вплив на формальну організацію процесу прийняття політичних рішень. Неможна недооцінювати значущість неформальних каналів для реалізації ділових комунікацій і горизонтальних зв'язків, що підтримують роль організаційної структури у забезпеченні передбачуваності процесу прийняття і реалізації політичних рішень. У цьому ключі необхідним вбачається звернення до теоретико-методологічних принципів соціального мережного аналізу. Останнє твердження і визначає мету нашої роботи, а саме виявлення специфіки процесу прийняття політичних рішень у контексті соціального мережного аналізу. Виконання окресленої цілі потребує побудови дослідницької логіки на основі таких завдань:

- розкриття теоретичних основ соціального мережного аналізу;
- виявлення теоретико-методологічних відмінностей соціального мережного аналізу і політичного мережного аналізу;
- визначення методологічного потенціалу соціального мережного аналізу як інструменту дослідження процесу творення політичних рішень.

З розвитком теорії прийняття політичних рішень було розроблено велику кількість теоретико-методологічних підходів і моделей. Разом із тим, політичне середовище динамічно розвивається, його внутрішні процеси постійно ускладнюються, що пов'язано із посиленням ролі горизонтальних зв'язків, а також появою нових гравців. Все це підштовхує політологів і дослідників політичного процесу до розробки нових моделей і підходів до теорії прийняття політичних рішень, які повною мірою відповідали б запитам сучасності.

Останнім часом популярним, однак, на наш погляд, недостатньо опрацьованим, підходом до теорії прийняття політичних рішень виступає мережний аналіз. Ця концепція активно використовується політологами і політичними аналітиками під час моделювання, прогнозування, аналізу й опису процесу прийняття політичних рішень. Така методологічна актуальність цього підходу зумовлена тим, що мережі є однією з найпоширеніших форм суспільної організації. Їм притаманні такі характеристики, як всепроникність і всеохопність, і

одночасно невиразність, латентність, здатність співіснувати як з внутрішніми, так і з зовнішніми ієрархіями, що у свою чергу надає більшій ефективності процесу прийняття рішень. Важливою рисою мереж є лабільність, яка дозволяє оперативно змінювати організаційні форми і забезпечувати їх міцність і життєздатність. Мережі інтенсифікують як потоки інформації, знань, так і матеріальних речей. Численні прикладні дослідження доводять, що через таку динамічність базовані на мережних принципах організації здатні функціонувати ефективніше за більш традиційно структуровані ієрархічні організації, особливо в аспекті здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Розвиток технологічних мереж сприяє інтенсифікації діяльності соціальних мереж, і навіть виступає потужним мультиплікатором деяких видів соціальних мереж. У цьому аспекті показовим є той факт, що саме он-лайн мережі найчастіше на побутовому рівні називають „соціальними мережами”. Хоча змістовне наповнення цієї категорії є набагато ширшим. Мережі класифікують за розміром, формою, членством, інтегрованістю і метою. Вони можуть бути тісно або вільно інтегрованими, керованими з одного центру чи зовсім децентралізованими, спрямованими на конкретну мету або не мати жодного спрямування.

Увага до мереж з боку вчених втілена у численних працях, сприяла формуванню окремого міждисциплінарного наукового напрямку, а саме „соціального мережного аналізу”, у витоків якого стоять соціометричні дослідження Джейкоба Морено і теорія графів Дорвіца Картрайта і Френка Харарі, вивчення різноманітних типів мережних структур на взаємодію індивідів Алексом Бейвласом і Харольдом Левіттом, гельштат-психологія Фріца Хейдера, антропологічний аналіз комунікаційних структур Джона Мітчелла і Сигфріда Найдела, концепція „феномена маленького світу” Стенлі Мілгрема.

Окремо необхідно відзначити роботу Мануеля Кастельса „Піднесення мережного суспільства”, яка є спробою теоретичного осмислення плінності соціальних інститутів в умовах становлення глобального мережного суспільства [1]. Точкою відліку для автора є технологічний прогрес, який перетворює сприйняття світу в окремого індивіда й одночасно впливає на організацію соціального простору, який М. Кастельс називає „мережним”. Ресурси, якими

проводить обмін мережа, в ньому представлені у вигляді віртуального простору, а місцезонавання акторів визначається віддаленістю від центрів перерозподілу того або іншого виду ресурсів. Визначальним, на думку автора, є те що у „мережному просторі” повністю змінюється розуміння ідентичності: якщо раніше поняття ідентичності було багатополарним (релігійна або етнічна ідентичність), то у період широкого поширення деструктурованих організацій і делегітимації суспільних інститутів індивіди все частіше скеровують свої смисли навколо понять „Я” та „інша спільнота”. Глобальні мережі селективно включають і виключають індивідів, групи, райони і навіть країни із врахуванням їх значущості для виконання цілей мережі у безперервному потоці стратегічних рішень: „звідси випливає фундаментальний розкол між абстрактним, універсальним інструменталізмом та історично вкоріненими партикулярними ідентичностями. Наші суспільства все більше структуруються навколо біполярної опозиції між Мережею і Я” [1, с.2].

Важливо відзначити, що мережний підхід як напрямок політичної науки має інше теоретичне підґрунтя і відповідає дослідженням і опису деяких форм політичного управління як переговорних відносин між множинністю акторів для досягнення згоди у проблемній сфері із фокусом на взаємодії партнерів між собою. Політичний мережний аналіз формувався на основі констеляції теорії раціонального вибору і теорії ресурсної залежності (Ховард Алдріч, Джефрі Пфефер [2]), нового політичного інституціоналізму (Джей Марч і Йохан Олсен [3]), аналізі публічної політики (Адріан Віндворф-Ертіє [4]) і теорії соціальних правил в організаційному контексті (Томас Баумгартнер, Том Бьорнс, Філіпп Девіль [5]). Вказані концептуальні підходи формують структуру політичного аналізу для пояснення полікотворчого процесу: теорія ресурсної залежності передбачає, що раціональні актори, кожен у своїй позиції з відносною автономією, взаємодіють у політичному полі тому що вони залежать один від одного для формування політичних рішень поза ієрархічними колективними цілями. Всередині власних організацій вони не можуть створювати всіх ресурсів і функцій, необхідних для полікотворчого процесу, таким чином, їм потрібно вступати у трансакції з іншими акторам у мережі.

Взаємодія може бути багаторівневою або непрямую (коловоротною) так само як і білатеральною, і крім того може розширятися до будь-яких ресурсів.

Мережний аналіз є визнаним інструментарієм політичної науки і на пострадянському просторі. Наукові дослідження характеристики мережних акторів, їх інтересів, організаційних структур, умов ресурсного обміну, виконані Галиною Градосельською [6], Андрієм Дегтярьовим [7], Тетяною Кулаковою [8], Геннадієм Купряшиным [9], Леонідом Сморгунівим [10], Олександром Соловійовим [11] та іншими, демонструють, що мережний аналіз дає інформацію про комплекс управління, як горизонтальними структурами, так і всередині самих структур.

Як демонструє наш огляд, ключовою теоретико-методологічною відмінністю соціального мережного аналізу від політичного мережного аналізу є природа учасників мережі. Якщо політичний мережний аналіз зосереджений здебільшого на інституціоналізованих практиках горизонтального управління, то у фокусі сучасних досліджень соціального мережного аналізу виступають проблеми побудови і функціонування кримінальних, протестних, активістських, терористичних мереж, а останнім часом і онлайн мережних суспільних комунікацій (Мішель Заніні і Шон Едвардс, Крістіан Мьорль і Матіас Гросс, Девід Ронфельдт і Джон Арквілла, Девід Уотс, Клара Ших, Якоб Штайншаден та інші). Водночас неінституціоналізовані мережні комунікації можуть мати не менший вплив на процес прийняття і реалізації рішень, ніж офіційні процедури політичного управління. В умовах загальносвітового тренду комерціалізації політичних практик, який дослідники визначають як епоху „постполітики” або „постдемократії” [12], політичні рішення „народжуються” і приймаються не стільки в інтересах громадян, скільки в інтересах економічних еліт, що набули щільного зрощення з політичним істеблішментом. У країнах з т.зв. „фасадними демократіями” або напівавторитарними й авторитарними режимами політичні еліти мають мережно-кланову структуру, в яких рішення приймаються, у першу чергу, на користь родинної мережі. І саме застосування методів соціального мережного аналізу дозволяє виявити латентні аспекти decision-making, а відповідно і реальних агентів впливу на полікотворчий процес. Однак наша вихідна гіпотеза про доцільність

застосування методів соціального мережного аналізу під час дослідження процесу прийняття рішень потребує аргументації щодо методологічної валідності центральної категорії, а саме – „мережі”.

Мережа як інструментальна категорія в теорії прийняття рішень

Вихідним методологічним алгоритмом соціального мережного аналізу є інтерпретація всіх соціальних відносин, взаємодій, організаційних форм як мережних, тобто горизонтально побудованих за певною моделлю. Категорію „мережа” застосовують у соціальних науках паралельно з такими сталими термінами як „структура”, „організація”, „актор”. Вона використовується політологами, економістами, соціологами, правознавцями у різноманітних контекстах і на різних рівнях аналізу: від дослідження конкретної організації до створення самостійної мережної концепції сучасного суспільства.

Дослідницький мейнстрім формують наукові пошуки в трьох напрямках. Перший стосується структури мережі. Другий – процесів творення і поділу спільних мережних цінностей у рамках наявної взаємозалежності. У третьому увага зосереджена на внутрішніх мережних процесах завоювання, розподілу й утримання влади.

У науковій літературі мережі зводяться до трьох базових типів:

- ланцюгова, або лінійна мережа, наприклад, мережа контрабанди, у якій люди, товари або інформація йдуть по лінії окремих контактів і у якій для того, щоб пройти її від одного кінця до іншого, потрібно пройти через проміжні вузли;
- зіркоподібна, центральна, або колісна, мережа така як франшиза або картель, якій набір суб’єктів зв’язаний з центральним (але не ієрархічним) вузлом чи суб’єктом і в якій суб’єкти, щоб зв’язатися чи скоординувати дії з будь-яким іншим, повинні робити це через центральний вузол;
- загальноканална мережа, чи повноматрична, мережа, така як мережа співробітництва війовничих борців за мир, у якій кожен пов’язаний з усіма іншими [13, с.19].

Визначають також інші, гібридні форми мереж, у яких має місце перетин горизонтальних і вертикальних зв’язків, зокрема мережа-„павутиння”. Найвиразнішим прикладом інституціоналізованої форми

„павутинної” системи творення політичного процесу, є процедурні кластери прийняття рішень в Європейському Союзі [див. 14].

Особливістю мереж є відсутність вертикалізованих або чітко централізованих моделей творення рішень: „Мережа в цілому майже не має ієрархії; тут може бути багато лідерів. Прийняття рішень і діяльність можуть бути децентралізовані, що уможливорює місцеву ініціативу й автономність” [13, с.21]. Таким чином, організаційна модель мережі може бути ацефальною, а в інших випадках поліцефальною. Ефективність діяльності такої моделі може залежати від наявності спільних принципів, інтересів і цілей, або від доктрини чи ідеології, які охоплюють усі вузли і яким члени мереж глибоко віддані.

Доволі поширеною організаційною мережною формою є т.зв. „мережа без лідерів”, яка насправді базується на існуванні певної кількості „лідерів”, розсіяних по мережі, які координують свою діяльність без центрального управління або ієрархії. У такій моделі використовуються консультативні й консенсусні механізми ухвалення рішень. Однак загальновизнаними недоліками цього підходу є ймовірність недосягнення жодного рішення, у першу чергу, через брак центру тяжіння. Крім того, кожна конкретна мережа може вбудовуватися в інші мережі.

Наявна в деяких наукових дослідженнях тенденція розглядати мережі як конфігурації, що поєднують соціальний капітал і довіру, видається корисною для аналізу процесу вироблення політичних рішень. У певному сенсі ці дослідження відображають давню життєву потребу належності до сім'ї, клану чи племені та пов'язання власної ідентичності з певною групою. Хоча порівняно з племінними, клановими та ієрархічними формами організації, мережним моделям важче прищепити своїм членам почуття особистої ідентичності з мережею та вірності їй. Неінституціоналізованим мережам в організаційному плані часто бракує „центру тяжіння”.

Членство в мережі є об'єктом торгу між домінуючими акторами і тими, хто хоче набути впливу у мережі, або увійти в мережу, пропонуючи ресурси, які є важливими для втілення рішення у політичному полі. Кожен актор, публічний або приватний, зацікавлений у максимізації власних ресурсів (матеріальних і нематеріальних), для того щоб впливати на

результати процесу прийняття рішень, для гарантування власного виживання і стабільності відносин з іншими акторами. З іншого боку, модель ресурсної залежності представляє актора-організацію який відповідає організаційному середовищу, однак також вона окреслює його як активний елемент, здатний змінювати зміст інтеракцій. Виходячи з цього, **мережу** можна визначити як трикомпонентну аналітичну категорію, яка включає: 1) сукупність позицій, 2) відносин між позиціями; 3) потоки ресурсів.

Оскільки організаційне середовище прямо не впливає на потреби виживання організації, існує ціла низка прийнятих стратегій прийняття рішень. Таким чином, визначення критерію прийняття рішень усередині організації є доволі проблематичним. Внутрішні владні відмінності є важливими і вплив внутрішніх підрозділів у взаємодії із запитамі різноманітних зовнішніх груп мережі, можуть визначати результати процесу прийняття рішень.

Випадковості у мережному середовищі і, як наслідок, неоднозначність абсорбуються формуванням коаліцій з іншими організаційними акторами шляхом об'єднання, рухом акторів крізь мережу, прихованими або легальними договорами. Таким чином, зв'язки також структуруються такою організаційною взаємозалежністю, як міжорганізаційні органи або багаточленство у різноманітних організаціях окремих акторів. Наявні зв'язки між акторами є аналітично релевантними, оскільки вони формують структуру мережі. Цю структуру можна аналізувати за аспектами централізації і децентралізації, кількістю наявних субмереж і їхньою горизонтальною взаємозалежністю. Ці зв'язки виявляють мережну поведінку, структури влади у мережі у конкретний період і згуртованість мережі. Вони характеризуються різним ступенем щільності, швидкості, стандартизованості. Через ці зв'язки транспортуються матеріальні і нематеріальні ресурси, такі як фінансові, інформаційні тощо. Обмін ресурсами є дуже важливим показником, на який впливає домінуюча структура управління, тобто панівний формат управління і контроль визначені політичними інструментами. Останні можуть мати природу стимулювання, властивостей переговорів або командно-контролюючих стратегій. Управлінська структура надає рекомендації актору, що дозволяє особі, яка приймає рішення,

підняти вартість і вигоду від конкретного курсу дії. Залежно від підсумку процесу прийняття рішення, і того, яким чином воно імплементується в життя, залежить подальше функціонування політичної мережі.

Розпад мережі зазвичай відбувається після визначених цілей, коли подальше існування мережі не є доцільним. Трансформація мережі, як правило, відбувається після проведення експертизи прийнятого рішення. За результатами проведеного аналізу органи влади або групи інтересів можуть виступити з ініціативами, спрямованими на покращення і доопрацювання окремих аспектів вже прийнятого та імплементованого рішення. У цьому випадку можливим є початок нового циклу, пов'язаного як із відстоюванням попередніх ініціатив, так і внесенням у прийняте рішення певних правок. Таким чином, трансформація мережі може збігатися з фазою формування нової мережі, тобто це дозволяє говорити про цикли функціонування мереж.

Соціальний мережний аналіз, або вивчення особливостей зв'язків між індивідами, групами і/або організаціями, дозволяє аналізувати структури інтеракцій у суспільстві, є одним із дуже популярних методологічно і теоретично перспективних підходів у соціальних дослідженнях. Соціальний мережний аналіз відштовхується від одного з головних своїх постулатів, згідно з яким, індивідуальну поведінку можна інтерпретувати тільки в поняттях займаного місця, яке зумовлено наявною структурою суспільства, тобто об'єктом аналізу є не стільки агенти, скільки мережі, у які вони „вбудовані”. Фактично методологія соціального мережного аналізу дозволяє продемонструвати, як якості частин цілого зумовлені їхньою взаємодією в мережі, і як сама мережа продукує нові можливості або обмеження для агентів, які до неї входять. Таким чином, відповідно до мережного підходу, влада і вплив залежать не стільки від ресурсів, позицій, власних якостей особи, скільки від міжособистісних зв'язків з частинами мережі, і мережею в цілому.

Основний дескриптивний і аналітичний потенціал соціального мережного аналізу базується на унікальних даних, зібраних у різних форматах, здебільшого шляхом соціологічних опитувань. У своїй найпростішій формі, ці методологічні інструменти дозволяють виявляти зв'язки респондентів з окремими індивідами,

організаціями або групами. Зібрані дані зазвичай конвертуються у матрицю або формат переліку і використовуються як змістовне наповнення для програмних пакетів, розроблених спеціально для аналізу даних соціальної мережі.

Наш огляд наукових досліджень з соціального мережного аналізу, які були опубліковані в останню декаду, виявив, що більшість робіт є теоретично-орієнтованими. Їх автори використовують вже зібрані дані для того, щоб представити нові та інноваційні методи аналізу. Однак тільки у половині наукових праць дійсно представлені інструментальні моделі, які дослідники використовували у своїх спробах зібрати дані. Цей факт свідчить про комплексність мереж як об'єкта дослідження. Беручи до уваги особливості мереж: їх договірну основу, домінування латентних горизонтальних зв'язків, як правило, відсутність єдиної моделі поведінки всередині мережі – доводиться констатувати, що структура і системність політичних мереж досить умовна і ускладнює спроби системного опису й аналізу процесу прийняття політичних рішень. Водночас, однією з очевидних переваг мережного аналізу є здатність досліджувати або зображати соціальні відносини, і політичні зокрема, у візуальному графічному форматі. Деякі графічні моделі дозволяють створювати матриці або навіть мапи для визначення зв'язків між владними елітами, політичними, бізнес- і медіа-організаціями (див. Muckety.com). Візуальна репрезентація соціальних мереж є важливою для того, щоб зрозуміти ці мережі і конвертувати їх у результати аналізу. Також наочні презентації мереж можуть бути потужним методом для передачі комплексної інформації.

Як бачимо, соціальний мережний підхід має значний потенціал розширення дослідницького поля. Під час аналізу політичних механізмів прийняття рішень розширення кількості об'єктів аналізу, досягнуте за допомогою методик мережного аналізу, дозволяє включити в дослідження різноманітних акторів: державні і недержавні структури в якості рівноцінних учасників. До переліку факторів впливу одночасно з легальними інструментами мережний аналіз дозволяє включати і не правові механізми і канали впливу. Це знімає „вододіл” між різними групами, зберігаючи при цьому розуміння специфіки кожної.

Теоретико-методологічна значимість соціально-мережного аналізу полягає у використанні категорії мережі в якості інструменту вивчення процесу прийняття і здійснення політичних рішень; у розширенні теоретичних і методологічних можливостей вивчення різноманітних аспектів формування і функціонування політичних мереж у практиці державного управління та їх впливу на публічну політику.

Таким чином, мережний підхід до теорії прийняття політичних рішень має достатній інструментарій, необхідний для опису характеру взаємовідносин між учасниками всередині політичного процесу під час прийняття політичних рішень, що дозволяє досліднику виявляти структуру і систематизувати безпосередньо процес прийняття рішень, тим самим створюючи умови для політичного прогнозування. Окрім макрорівня, важливим є питання про інструментальну логіку функціонування мереж мікрорівня, джерелах їх внутрішньої динаміки і рушійних силах роботи мереж. Оцінка евристичних можливостей і недоліків кожної з розробок демонструє, що базовим для аналізу політико-творчого процесу, виходячи із логіки формування політичних мереж, є теорія ресурсної взаємозалежності. Водночас доцільним, на нашу думку, є застосування аналітичних напрацювань теорії багаторівневого управління і багаторівневого переплетення.

Зазначимо, що для аналізу багатовимірного сучасного політичного процесу необхідною перспективою є розробка такої методологічної моделі, яка б змогла рівнозначною мірою як конструювати процес прийняття рішень, виявляти вузлові точки, тобто або момент фактичного прийняття рішення, або основні темпоральні чинники, що здійснюють вирішальний вплив на кінцеве рішення, так і відбивати характер і роль учасників політичного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Castells M. The Rise of the Network Society, The Information Age: Economy, Society and Culture /

- M. Castells; [Vol.1.]. – Cambridge, MA; Oxford, UK: Blackwell (second edition), 2000. – 656 p.
2. Aldrich H. Environments of organizations / H. Aldrich, J. Pfeffer // Annual review of sociology. – 1976. – P. 79-105.
3. March J. G. The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life / J. G. March, J. P. Olsen // The American Political Science Review. – Sep., 1984. – Vol. 78. – No. 3. – P. 734 -749.
4. Windhoff-Héritier A. Policy-Analyse eine Einführung / A. Windhoff-Héritier. – Campus in Frankfurt am Main, New York: Edition NotesSeries Campus Studium. – 1987. – 570 s.
5. Burns T. R. Man, Decision and Society / T. R. Burns, T. Baumgartner, P. DeVille. – London: Gordon and Breach. 1986. – 342 p.
6. Градосельская Г. Сетевые измерения в социологии: учебное пособие / Г.В. Градосельская; [под ред. Г. С. Батыгина]. – М.: Издательский дом „Новый учебник”, 2004. – 248 с.
7. Дегтярев А. Принятие политических решений в структуре социальных и управленческих дисциплин / А.А. Дегтярев // Полис. – 2002. – №2. – С. 113 – 125 .
8. Кулакова Т. Политика изменений: административные реформы и взаимодействие государства и общества / Т. Кулакова. – СПб. Изд-во С.-Пт. Ун-та . – 2011. – 382 с.
9. Купряшин Г. Модернизация государственного управления / Г. Купряшин. – М.: Издательство Московского Университета, 2012. – 312 с.
10. Сморгун Л. Сетевой подход к политике и управлению / Л.В. Сморгун // Политические исследования. – 2001. – № 3. – С. 103-112.
11. Соловьев А. Принятие государственных решений. учебное пособие / А.И. Соловьев. – М.: Изд.: КноРус, 2006. – 344 с.
12. Крауч К. Постдемократия / К. Крауч. – М.: Изд. Дом. Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 192 с.
13. Арквілла Дж. Ще раз про прихід мережної війни // Мережі та мережні війни: Майбутнє терору, злочинності та бойових дій / за ред. Дж. Арквілли, Д. Ронфельдта; [пер. з англ. А. Іщенка]. – К.: Вид. Дім. „Києво-Могилянська акад.”, 2005. – С. 13 – 36.
14. Вінникова Н. Політичне рішення в системі багаторівневого управління / Н. А. Вінникова // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна Серія „Питання політології”. – Х., 2010. – Вип. 17. – С. 24-33.